

УДК 636.52

Приймак В.В. - докторант
ДНСГБ НААН, м.Київ, Україна

ВЕДЕННЯ ГУСІВНИЦТВА ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

В даний час все більше проявляється інтересу до історії наук, особливо сільськогосподарських. Цікавість людей спрямовується в минуле, звертаючи свої погляди до витоків ведення сільського господарства та його галузей. Особливо мало вивчена історія такої галузі, як птахівництва.

Птахівництво в період XVIII - XIX століття було молодію розвиваючою галуззю і на нього дивилися, як на забаву, на панську затію, не варту особливої уваги. Розведення гусей, на той час в Росії досить таки було примітивне, незважаючи на те, що гуси вважалися невибагливими і прибутковими птахами. Від гусей можна отримати - м'ясо, прекрасний жир, пір'я, пух, а в деяких випадках ще й потроха і печінку окремо [1].

Звичайно ж, розведення великої кількості гусей, може бути вигідно переважно там, де є великі простори для їх вигулу - луки, ліси, поля після збирання хлібів і звичайно ж доступ до води. При таких умовах утримання гусей не вимагає ніякого додаткового догляду та підкорму, вони цілком задоволені рослинною їжею, у вигляді трави, водоростей, листі, що знаходять на вигулі та у воді [2, 3].

Сільське гусівництво Волинської губернії на початку ХХ століття було сильно розвинене в таких повітах як Ізяславський, Старокостянтинівський, Дубенський, Рівненський і Новоградволинській, і воно поділяється на селянське і чеське. Але яка була різниця у веденні гусівництва селянського і чеського?

У той час, як у селян ведення даної галузі та використання продукції гусівництва було примітивне, непрактичне, нераціональне. У чехів саме ведення гусівництва і використання його продуктів було достатньо раціональне. Починаючи з кінця серпня, селяни продавали своїх дрібних гусей за ціною від 60 коп. По селах їздили закупівельники і закуповували цілі стада у селян по тисячі штук гусей і гнали їх до найближчих станцій (Шепетівка, Славута), завантажували ними вагони і відправляли в Царство Польське і за кордон. Такі вагони прямували в бік Ковеля, через Рівне, гусячий крик було чути далеко.

Усі ярмарки і всі базари в Старокостянтиніві і Заславі, починаючи з серпня і до лютого місяця, переповнені возами з гусьми, в цей час був особливий промисел: закупівля і відгодівля євреями селянських гусей на Кошарне м'ясо. Так як тут більшу половину населення складають євреї, які створили так зване «Нове містечко».

Для відгодівлі гусей їм необхідно було 12-15 фунтів зерна на 10-14 днів, відгодованих гусей впізнавали по промацуванню під крилами. Тут навіть є своя гусяча бійня, свої кошерні гусячі різники, свій рабин для вирішення суперечок і питань - кошерний гусак або трэфний. У віруючих євреїв кошерний (від

еврейського "кошер") - буквально означає "придатний, відповідає вимогам Закону", а є треф, не вирішений релігійними обрядами і тому недозволений для вживання в їжу (на відміну від кошерного). У разі знаходження в гусей, після забою, в кишках сторонніх предметів (шпильки, голки), такого гусака визнавали «трефним» і ціна його була 1р. - 1р.50 коп, тоді як ціна кошерного гусака була 2р.-2р.50коп. За осінь селяни вирощували від 30 до 50 тисяч гусей в одному повіті. Крім грошової плати за забій, рабин і різник отримували ще й пір'я з шиї і крил кожного вбитого гусака.

Але подивимося, як же господарювали чехи і настільки було у них вирощування гусей раціональним. У порівнянні з селянами чехи не продавали гусей в живому вигляді. Вони його самі вбивали і раціонально використовували по частинах. Так, як вони дуже цінували гусяче пір'я і пух, кожні 6 тижнів, тобто 3-4 рази за період вирощування, вони підскубували гусей, і від кожного гусака отримували 1/4-1/2 фунта пір'я та пуху, отримуючи 1р.20 коп. за фунт пір'я і 1р.80 коп. за фунт пуху, випадкового і непередбачуваного доходу. У кожному чеському будинку була перина, подушки з чисто гусячого пір'я та пуху.

Випатраний чеський великий гусак важив 10-12 фунтів, випотрошених гусей продавали в трактири, в ресторани за ціною 20-25 коп. за фунт, що становив дохід від 2 до 3 рублів. І так за одного гусака чех отримував від 4 р.50 коп. до 6 р., набагато більше ніж селянин за своїх гусей проданих оптом [4].

Виходячи з проведеного аналізу розвитку гусівництва, можемо сміливо стверджувати, що при раціональному веденні ця галузь повністю окупувалася. Згодом селяни починали розуміти, що птахівництво - це не порожня забава, а галузь, яка приносить прибуток.

Пізнаючи історію розвитку птахівництва, ми примножуємо досягнення попередніх поколінь, при цьому поглиблюючи свої знання. Безумовно, правий був Олександр Твардовський, стверджуючи: «Хто ховає минуле ревниво, той навряд чи з майбутнім в ладу».

Список використаних джерел

1. Крюков Н.А. Птицеводное хозяйство М.К.Мамонтовой / Отдельные оттиски статей из №№26 и 27 «Земледельческой газеты». - Петроград, 1915. - С. 3.
2. разведение уток и гусей съ хозяйственной и помышленной целью и ихъ продуктивныя породы: практическое руководство / [составил А.И.Осипов]. - Изд. П.П.Сойкина, 1915. - С. 37-38.
3. Беньковский Ив. Гусеводство на Волыни // Наша птицеводная жизнь. - 1914. - №18. - С. 458-459.
4. Птицеводство: практическое руководство из домашних сорокалетних опытных записок (1834-1874) настоящей русской птицеводки, прозванной: «Птичная королева» / [составил Артемий Арбашевъ]. - С.Петербургъ: Изд. 2-Е, 1875. - С. 111.